

MUHBA MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA

**MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA (MUHBA)**
Plaça del Rei, s/n.
08002 Barcelona
Tel.: 93 256 21 00
museuhistoria@bcn.cat
barcelona.cat/museuhistoria

**Ajuntament
de Barcelona**

MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA
MUHBA

14
quarhis

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

| BARKENO | BARCINO | BARCINONA |
| BARŠALŪNA | BARCELONA |

quarhis

ÈPOCA II · ANY 2018 · N.14 · ISSN 1699-793X
232 PÀGINES · BARCELONA

NOTICIARI

FITXA TÈCNICA

Autor de la tesi

· Alessandro Ravotto

Centre d'investigació

· Universitat Autònoma de Barcelona.
Facultat de Filosofia i Lletres. Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana. Doctorat en Cultures en Contacte a la Mediterrània.

Directora de la tesi

· Isabel Rodà de Llanza

OBJECTE DEL TREBALL I OBJECTIUS

La muralla romana de Barcelona constitueix el monument més imponent de l'etapa antiga de la ciutat. Pel fet de ser una infraestructura arrelada profundament en el context urbà, la seva significació va molt més enllà de la seva funció de recinte, desenvolupant un paper destacat en l'urbanisme fins als nostres dies.

Encara que la investigació sobre el monument conti amb una llarga tradició d'estudis, la quantitat de dades acumulades permet enfocar, al dia d'avui, uns quants punts que encara quedaven per a solucionar, i proporciona noves línies d'investigació sobre les quals es pot centrar la prossecció de la recerca.

A més a més, a la llum dels nous coneixements, la muralla de *Barcino* mereix ser considerada un referent per al fenomen de l'emmurallament a les províncies occidentals i, per tant, pot aportar dades d'interès per a l'estudi de casos anàlegs.

METODOLOGIA

Per tal de dur a terme la investigació, s'han fet servir diferents tipologies de dades:

- estudis publicats.
- memòries i informes d'excavació inèdits.
- documentació manuscrita d'arxiu.
- documentació gràfica d'arxiu.
- elaboració de nova documentació gràfica de camp, mitjançant dibuix directe o fotogrametria.
- elaboració d'inventaris de material arqueològic conservat a les institucions museístiques ciutadanes.
- recopilació de dades autòptiques sobre el monument mateix.

Figura 1

Façana baiximperial de la muralla al sector de l'actual carrer de la Palla.
[Fotografia: A. Ravotto]

Per a organitzar i estudiar aquest conjunt d'informacions s'ha posat en pràctica la metodologia tradicional de la investigació històrica: recuperació, anàlisi, correlació i síntesi de les dades.

Puntualment, aquest procés ha estat agilitzat i optimitzat mitjançant el recurs a eines numèriques com ara la referència geogràfica i diferents tipus de bases de dades. Per tal de treure'n el màxim aprofitament, també s'han escrit alguns programes informàtics per a gestionar aquest tipus d'informacions.

RESUM

La muralla de *Barcino* va ser erigida, al voltant de les acaballes del segle I aC, com a part del mateix projecte fundacional de la nova colònia. No es limitava, per tant, a concretar la forma urbana, sinó que es tractava d'un element perfectament inserit i coordinat dins d'un mecanisme urbà estudiat amb gran atenció.

D'una banda, el recorregut del traçat, l'emplaçament i les característiques estructurals van ser el producte d'una tradició militar que, encara que no fos portada a les últimes conseqüències, atès que la situació geopolítica plasmada per

la *Pax Augusta* no el requeria, assentava les bases per un projecte de llarga durada.

De l'altra, la clara inspiració als models nord itàlics era una declaració de la *urbanitas* que August havia integrat en el seu programa de reorganització –no només política i territorial, sinó també cultural– de l'Imperi.

Finalment, es tractava d'una estructura que funcionava alhora amb la quotidianitat dels habitants, a més de la funció de control dels accessos, per exemple, estava projectada per funcionar conjuntament al cicle de l'aigua: rebia l'aprovisionament de l'aqüeducte, i al seu interior estaven englobats els col·lectors que desaguaven als fossats.

La muralla urbana va ser, durant tres segles, el mirall de les aspiracions de la ciutat: nascuda com un element funcional de la vida civil, va ser inclosa en els programes urbanístics que valoritzaven, entre finals del segle I i l'inici del segle II dC, la façana marítima –el principal motor econòmic de la colònia– fins a quedar, al segle III dC, en un estat lamentable, possiblement víctima de l'èxit econòmic i demogràfic de la ciutat, que en feia una infraestructura obsoleta.

Però els criteris fixats pels arquitectes i els enginyers augustals van ser rescatats i potenciat des del punt de vista poliorcètic quan, cap a finals del segle III dC, el món romà sencer s'estava fortificant, per enfrontar-se a una situació de malestar i perill generalitzat. En aquest moment, la muralla torna a ser la protagonista de la ciutat: amb un desdoblament del gruix, l'afegit d'un gran nombre de torres i l'adopció dels més avançats recursos militars, inspirats directament per l'enginyeria militar que s'estava posant en pràctica a la mateixa Roma en aquests anys, va contribuir a començar una nova etapa de floridesa per a *Barcino*. La solidesa de les noves defenses va ser un dels elements que van determinar que, entre la antiguitat tardana i l'alta edat mitjana, Barcelona assumís progressivament un paper predominant a la regió (fig. 1). L'autor d'aquesta tesi ha estat guardonat amb el Premi Agustí Duran i Sanpere d'Història de Barcelona, als Premis Ciutat de Barcelona 2017, que convoca l'Ajuntament de Barcelona, i amb el Premi Extraordinari de Doctorat de la UAB.